

Nieuwe norm voor milieumanagementsystemen:

AANDACHT VERSCHUIFT

ISO 14001, de bekendste norm voor het certificeren van milieumanagementsystemen, is ingrijpend veranderd. Voortaan is er meer focus op prestaties dan op procedures. Ook moet het milieubeleid aansluiten bij de strategie van de onderneming, met aandacht voor de milieu-impact in de hele levenscyclus van producten. De nieuwe insteek is een stimulans om niet alleen tot schonere bedrijven te komen, maar ook tot schonere producten.

Het is een vrijwillige keuze van een organisatie om een milieumanagementsysteem in te richten en te laten certificeren. Soms doen organisaties dat om invulling te geven aan de milieupoot van hun duurzaamheidsbeleid. Maar meestal beginnen bedrijven aan een milieumanagementsysteem omdat klanten milieu-eisen stellen aan hun leveranciers. Hoewel de prikkel dan van buiten komt, verplicht een milieumanagementsysteem tot het nadenken over beleid, doelen, acties, bewustwording, monitoring, evaluatie en continue verbetering, zodat de intrinsieke motivatie vaak vanzelf groeit.

Wijzigingen

De norm ISO 14001 bestaat sinds 1996 en is in 2004 bijgesteld. Nederland telt inmiddels 2.500 gecertificeerde bedrijven en in de Europese Unie zijn het er meer dan 100.000. ISO 14001:2015 is ten opzichte van de oude norm ingrijpend veranderd. De structuur is voor alle ISO-normen voor managementsystemen (zoals ISO 9001 voor kwaliteit) gelijk getrokken en die wijkt sterk af van de oude structuur.

Voorheen lag het accent in de norm sterk op procedures en registraties. Hoewel documentatieverplichtingen blijven bestaan, is er meer focus op de prestaties van het milieumanagementsysteem. Er is veel aandacht voor het formuleren van meetbare doelen en bijbehorende prestatie-indicatoren, het monitoren en beoordelen van het behalen daarvan en de evaluatie en bijstelling van acties als doelstellingen niet worden gehaald. De organisatie zal ook meer dan voorheen aandacht moeten hebben voor 'continue verbetering', om milieuprestaties verder te verbeteren.

Ondernemingsstrategie

Het milieumanagementsysteem kon tot nu toe nog weleens 'naast' de normale bedrijfsvoering staan. Dat is in de nieuwe norm ingrijpend gewijzigd. De directie moet voortaan 'leiderschap en betrokkenheid tonen' bij het milieumanagementsysteem. De directieverantwoordelijkheid voor de

doeltreffendheid van het milieubeleid van een bedrijf is aangescherpt. Ook moet het milieubeleid in overeenstemming met de algemene strategie en de 'context' van de onderneming.

Die context is een nieuw begrip in ISO 14001. Het gaat daarbij om alle interne en externe factoren 'die relevant zijn voor haar doel en die haar vermogen beïnvloeden om het beoogde resultaat van haar milieumanagement te beïnvloeden'. Dat kan te maken hebben met ontwikkelingen in wetgeving, technologie, producten, markten en cultuur. Maar ook is van belang hoe de bedrijfsvoering en de producten van een organisatie van invloed zijn op het milieu en omgekeerd: hoe het milieu van invloed is op de organisatie en de business. Wat is bijvoorbeeld de consequentie van klimaatverandering of schaarste aan grondstoffen op de business?

De context wordt voor een groot deel bepaald door eisen en verwachtingen van belanghebbende partijen, zoals klanten, omwonenden, eigen werknemers, overheden, aandeelhouders en NGO's. De nieuwe norm geeft daarbij expliciet aan dat ook belangengroepen die zichzelf als zodanig beschouwen aandacht moeten krijgen. Deze context is een belangrijke input voor het bepalen en aanpakken van risico's en kansen, gerelateerd aan het milieumanagementsysteem en het door de directie vast te stellen milieubeleid.

Al deze bepalingen moeten het milieubeleid van de organisatie op een hoger strategisch plan brengen en meer aansluiting geven bij

'Milieubeleid is in nieuwe norm ISO 14001 onderdeel van ondernemingsstrategie'

VAN PROCEDURES NAAR PRESTATIES

Frans de Kruif (frans.dekruif@lr.org) is lead-assessor bij Lloyd's Register – LRQA in Rotterdam, voor de certificering van milieu- en kwaliteitsmanagementsystemen en de CO₂-Prestatieladder. LRQA verzorgt trainingen, proefaudits en coachingstrajecten gerelateerd aan de nieuwe ISO-normen. Zie www.lrqa.nl.

Foto: Lloyd's Register

de core business van ieder bedrijf. Het sluit ook goed aan bij de trend om duurzaamheid onderdeel te maken van de strategische visie van een onderneming.

Circulair denken

Tot nu legde ISO 14001 accent op de milieuaspecten die samenhangen met het productieproces binnen de grenzen van het bedrijf. De nieuwe norm eist meer aandacht voor de milieuaspecten van de producten en diensten vanuit 'levenscyclusperspectief'. Dat betekent dat de organisatie zowel upstream (grondstofwinning, transport, productontwerp) als downstream (verpak-

king, distributie, gebruik, onderhoud en afvalverwerking) de milieu-impact moet beschouwen. Indien nodig moet het bedrijf actie ondernemen om milieuprestaties van producten en diensten – in de hele keten – te verbeteren. Ook moet de organisatie expliciet overwegen welke milieu-informatie moet worden verstrekt bij haar producten.

Concluderend sluit de nieuwe norm aan bij ontwikkelingen die gaande zijn vanuit duurzaamheid/MVO en de circulaire economie. Het is een stimulans om niet alleen tot schonere bedrijven te komen,

maar ook tot schonere producten. Het stoffige milieuhandboek mag bij het oud papier. Bedrijven zullen moeten laten zien dat hun milieumanagementsysteem ook tot echte resultaten leidt.

Dit vraagt wel om een omslag in denken bij milieu-auditoren. Zij kunnen minder afgaan op gedocumenteerde bewijzen, zullen meer in gesprek moeten gaan, vooral ook met de directie, over de strategie van de onderneming en de rol van het milieu daarin.

Frans de Kruif